

Motion till riksdagen

1988/89: Ub589

av Lars Werner m. fl. (vpk)

Högskoleutbildningen m. m.

I en annan motion till årets riksmöte för vi fram vissa principiella och övergripande synpunkter på högskoleutbildningen. I denna motion begränsar vi oss till konkreta förslag i fråga om olika utbildningslinjer.

Läkarlinjen

Efter år av överväganden föreslår regeringen att läkarlinjen i Umeå utökas med 20 platser. Den första antagningen föreslås inför vårterminen 1990. Regeringen föreslår också att läkarlinjen i Lund minskas med motsvarande 20 platser.

Vpk kan inte biträda regeringens förslag vad avser minskningen av utbildningskapaciteten i Lund. Behovet av läkare är stort och dessutom beräknas kraftiga pensionsavgångar inom en nära framtid. Skall dessutom de intentioner riksdagen fastställt med en utbyggnad av öppenvården kunna klaras av ter sig regeringens omdispositionsövningar näst intill oförståeliga.

Det går inte heller att hänvisa till hälso- och sjukvårdsutredningens statistik och prognosmaterial beträffande den framtida läkarsituationen. Utredningens material i detta fall har kritiserats i bl. a. debatter i riksdagen.

Vpk föreslår mot bakgrund av vad nu sagts att läkarlinjen utökas med 20 platser i Umeå utan att motsvarande nedskärning görs i Lund. Det första intaget bör göras våren 1990 till utbildningen i Umeå och regeringen bör återkomma i tilläggsbudget om medel för en ökning av läkarutbildningen.

Grundutbildningen för sjukgymnaster

Den svenska sjukgymnastutbildningen, som omfattar 100 poäng med en studietid på 2,5 år, är kortare än i de övriga nordiska länderna. Den är också kortare än vad som ofta gäller i Europa och världen i övrigt.

Norden:

Norge	3 år + 1 års praktik före legitimation
Danmark	3 år
Finland	3,5 år
Island	4 år
Sverige	2,5 år

Övriga länder:

Holland	4 år
England	3 år
Västtyskland	3 år varav ett år handledd praktik
Frankrike	3 år
Schweiz	3 år
Spanien	3 år
Portugal	3 år
Israel	4 år
USA	4 år
Australien	3.5 år

Sjukgymnastutbildningen har de senaste åren tillförts nya ämnen inom de samhälls- och beteendevetenskapliga områdena. Då motsvarande förlängning inte skett har andra ämnen fått minskat utrymme. Samtidigt har nya behandlingsmetoder inom sjukgymnastiken utvecklats och behandlingsområdet utvidgats. På så sätt komprimeras utbildningen kontinuerligt.

Den korta sjukgymnastutbildningen gör att svenska sjukgymnaster får allt svårare att hävda sig i konkurrensen på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Och ännu svårare blir situationen i ett europeiskt perspektiv.

Vpk föreslår därför att en översyn görs av sjukgymnastutbildningen i syfte att förlänga den.

Tandläkarlinjen

Vpk anser att nedläggningen av tandläkarutbildningen i Malmö var ett felaktigt beslut. I vår argumentation för en fortsatt utbildning av tandläkare i Malmö anförde vi bl. a. farhågor för en geografisk snedrekrytering. Det har nu visat sig att allt färre studenter från södra Sverige söker sig till tandläkarutbildningen. Våra farhågor har alltså besannats i detta avseende. Det är dessutom så att en kraftig pensionsavgång beräknas ske inom en snar framtid för denna yrkeskategori.

Vi finner mot bakgrund av vad vi nu anfört och med hänvisning till argumentation i frågan i tidigare motioner att tandläkarutbildningen i Malmö bör återupptas. Regeringen bör lägga fram förslag i enlighet härmed snarast eller senast när frågan om den framtida odontologiska forskningsorganisationen skall behandlas.

Påbyggnadslinje för logoped

Det finns idag ungefär 600 logoped som är yrkesverksamma. Logopedernas verksamhetsområde utvecklas kraftigt inte minst på grund av att många nya rön kommer fram på området. Logopederna behövs bland annat för att ta del i vård och utbildning av människor som lider av röstproblem och afasi. Vi anser att logoped har en betydelsefull roll att spela i tider när vården också utvecklas inom omvårdnaden.

Vpk anser att påbyggnadslinjen för logoped bör permanentas. Vi beräknar kostnaden härför till 300 000 kr.

Hälso- och sjukvårdslinjen

Sökandestillströmningen till hälso- och sjukvårdslinjen är god. Behovet av personal med denna utbildning är dock långt ifrån tillfredsställt. Vårdhuvudmännen efterlyser dagligen personal. För att något täcka de behov som finns skulle det behövas ytterligare 450 nya utbildningsplatser. UHÄ föreslår också detta i sina budgetäskanden. Vpk anser att en kvalitativt god vård inte får stupa på begränsningar i utbildningens dimensionering. Det är inte tillräckligt att anslå 225 platser som regeringen föreslår. Skall vården framöver klara av de mål samhället ställt upp måste regering och riksdag se till att det blir flera utbildningsplatser.

Det handlar också om att skapa en bättre arbetsmiljö för de som jobbar i vården. Allt oftare reses kravet om mindre helgtjänstgöring och 6-timmars arbetsdag. Genomförandet av dessa rättmätiga krav kommer att innebära ett ökat utbildningsbehov.

Vi föreslår därför att hälso- och sjukvårdslinjen får ytterligare 450 nybörjarplatser, alltså 225 fler än vad regeringen föreslår. Kostnaden härför uppgår till 1,9 miljoner kr.

Utbildning för tekniska yrken

Riksdagen har tagit initiativ till förlängning av vissa tekniska utbildningar och beslutat om medellånga utbildningar. Trots detta menar regeringen att utbildningen kan effektiviseras och skär ner med dryga 18 miljoner kr. Vpk delar inte uppfattningen att det år efter år går att effektivisera med just 2 %.

Vi har lite svårt för att förstå hur denna "effektivisering" skall gå till. Vi har lagar i Sverige om anställningstrygghet. Vi förutsätter att dessa följs också inom högskolan.

Frågan uppkommer då igen: Hur går effektiviseringen till om man inte kan "göra sig av med" just det som betingar kostnader? Enligt vpk:s mening innebär regeringens "effektiviseringar" nedskärningar som drabbar undervisnings kvaliteten. Vi har inte råd med detta.

Den tekniska utbildningen kostar nästan 1 miljard kr per år och vi förväntar oss därför att denna ska ha viss kvalitet.

Vi föreslår mot bakgrund av vad vi anfört att anslaget för utbildning för tekniska yrken tillförs 18,4 miljoner kr utöver vad regeringen föreslår.

Bristen på arkitekter är stor. Detta får bl. a. till följd att ärendehantering i byggnadsnämnder fördröjs.

UHÄ föreslår en ökad dimensionering på arkitektlinje om 40 platser. Vi menar att en ökning är nödvändig. För att täcka framtida behov i samhället menar vi dock att antalet platser bör öka med 30.

Den ökade arkitektutbildningen bör lokaliseras till Umeå så att utbildningen där kan förstärka befintlig utbildning i design och vidareutbildningen av byggnadsingenjörer.

Vi beräknar kostnaden för den föreslagna arkitektutbildningen till 370 000 kr.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna

Marin naturvetenskaplig forskning

UHÄ begär 28 miljoner kr för uppbyggnad av ovannämnda forskningsområden.

Visserligen görs anslagsberäkningar till olika forskningsverksamheter i samband med den forskningspolitiska propositionen. Även om vi är anhängare av principen om treårsanslag till forskningen innebär detta inte att man kan få göra avsteg från den principen då det gäller särskilt angelägna ändamål.

Vi anser att forskning om den marina miljön är ett sådant område. I sammanhanget vill vi erinra om 1988 års debatt om olika miljökonsekvenser för den marina miljön. Vi vill också erinra om det nordiska samarbetet kring åtgärder för att rädda framförallt havsmiljön.

Det finns enligt vår mening ingen anledning att avvakta med kompetensuppbyggandet inom ovannämnda område.

Vi föreslår därför att 26,5 miljoner kr anslås till marin naturvetenskaplig forskning. Därmed garanteras den marinekologiska forskningen i Lund.

Informationsteknologisk forskning

I samband med 1987 års forskningspolitiska beslut gjordes vissa förstärkningar av den informationsteknologiska forskningen i Umeå.

Även i den s. k. Bergslagspropositionen föreslogs vissa begränsade förstärkningar. 2,4 miljoner kr anslås till nämnda forskningsområde. Riksdagen uttalade dock att medel för forskningen borde utgå som ordinarie anslag från och med budgetåret 1989/90. Enligt vår mening och tolkning av riksdagens beslut skulle alltså 2,4 miljoner kr anslås i 1989 års budgetprop. Regeringen föreslår 1,2 miljoner kr varför vi i enlighet med vår tolkning av nämnda beslut föreslår 1,2 miljoner kr utöver vad regeringen föreslagit.

Utbildning för lärare till grundskolan

Mot. 1988/89

Ub589

Vpk anser att det är nödvändigt att förlänga utbildningen för lärare i åk 1 – 7 vad avser deras kompetens i engelska.

UHÄ har i olika sammanhang påpekat att en förlängning om 20 poäng är nödvändig om kompetenskravet skall uppnås. Kompetensen kan alltså inte nås inom nuvarande ram för utbildningen.

Vi hänvisar i övrigt till vad vi tidigare framfört i frågan och erinrar om vad som sägs om engelska i UbU 1984/85:31: "att då en stor andel av dagens skolor omfattar endast låg- och mellanstadium, måste lärarna för de tidigare årskurserna ha kompetens att undervisa i engelska i årskurserna 1 – 6".

Vi menar därför att riksdagen hos regeringen bör hemställa om förslag så att lärare för de tidigare årskurserna genom sin utbildning får kompetens att undervisa i engelska i grundskolans tidigare årskurser.

Lokalisering och dimensionering av grundskolläraryrket

Så sent som i maj 1988 beslöt riksdagen om en viss ökning av antalet utbildningsplatser och viss förändrad lokalisering i förhållande till vad regeringen föreslagit. Riksdagen beslöt enhälligt att grundskolläraryrket skulle lokaliseras till Gävle, Kalmar och Uppsala. Som grund för sitt beslut anförde riksdagen bland annat det ökade lärarbehovet och tillgänglighetens betydelse för rekryteringen.

Utbildningen skulle vid ovannämnda platser starta läsåret 1989/90. Regeringen föreslår nu i budgetpropositionen att intaget till läraryrket på dess orter skjuts på framtiden. Vpk delar inte den uppfattningen utan anser att 1988 års beslut om dimensionering och lokalisering av grundskolläraryrket ska ligga fast.

Riksdagen bör ge regeringen detta tillkänna och att den utökade dimensioneringens kostnad får tas upp på kompletteringsbudget.

Förbättra studenternas arbetsmiljöarbete

Nuvarande lagstiftning om arbetsmiljöfrågorna beaktar egentligen inte de studerandes intresse. En viss förändring av läget sker för elever på grundskola och gymnasieskola när riksdagen fattar beslut om styrning och utveckling av skolan.

På högskolans område sker en översyn av gällande regler och bestämmelser enligt vad vi erfarit. Vi anser att studenterna på högskolorna måste få inflytande över den egna arbetsmiljön. Det räcker alltså inte med bestämmelser som medger att studenter adjungeras till skyddskommittéer.

Det framtida lag- och regelverket på arbetsmiljöns område måste utformas så att studenterna ges ett partsförhållande.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Med hänvisning till det anförda föreslås

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om läkarlinjens dimensionering,

2. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att se över sjukgymnastutbildningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tandläkarlinjen,

4. att riksdagen beslutar permanenta påbyggnadslinjen för logoped-
der,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dimensioneringen på hälso- och sjukvårds-
linjen,

6. att riksdagen till Utbildning för vårddyrken för budgetåret
1989/90 anslår 2,2 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit,

7. att riksdagen till Utbildning för tekniska yrken för budgetåret
1989/90 anslår 18,77 miljoner kronor utöver vad regeringen föresla-
git,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i
motionen anförts om arkitektutbildning i Umeå,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i
motionen anförts om marin naturvetenskaplig forskning,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i
motionen anförts om informationsteknologisk forskning,

11. att riksdagen till Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna
för budgetåret 1989/90 anslår 27,7 miljoner kronor utöver vad
regeringen föreslagit,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i
motionen anförts om förlängning av grundskollärlinjen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i
motionen anförts om dimensionering och lokalisering av grundskol-
lärlinjen,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i
motionen anförts om studenternas arbetsmiljöarbete.

Stockholm den 21 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Björn Samuelson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)

Ylva Johansson (vpk)